

6. mai 2024

Pensjonistforbundets oppdaterte forslag til regler for bufferfond

Bufferfondet er en oppsamling av betingede overskudd som er tilført den enkelte fripolise. Forskjellen mellom bufferfondet og premiereserven er at bufferfondet helt eller delvis kan trekkes tilbake til dekning av manglende avkastning frem til tidspunktet for utbetaling. For øvrig skal bufferfondet behandles på samme måte som overskudd tilført premiereserven.

Pensjonistforbundet har tidligere foreslått at en kan sikre seg at utbetalinger skjer i et rimelig tempo ved å sette tak på bufferfondet ved ulike alderstrinn. I utredningsrådet har det kommet gode begrunnelser for at denne løsningen har for mange negative sider. Vi vil derfor trekke tilbake dette forslaget. I stedet foreslår vi en enkel regel: Fra det tidspunkt pensjonsutbetalingene starter, skal det hvert år utbetales et beløp til fripoliseinnehaveren som skal utgjøre samme prosent av bufferfondet som dette årets pensjonsytelse er i forhold til premiereserven. Dette notatet gir en nærmere begrunnelse og forklaring.

Se vedlegget nederst i dette notatet for en oppdatert versjon av Pensjonistforbundets forslag til regler. Teksten markert i kursiv er ny, et punkt er strøket, mens det øvrige er uendret fra vårt forrige forslag, datert 1. mars 2024.

Utfordringer med dagens regelverk

Etter de nye lovbestemmelsene skal livselskapene utbetale midlene i bufferfondet til fripoliseinnehaverne etter reglene i forskrift til forsikringsvirksomhetsloven § 5-4.

En ulempe med reglene er at bufferfondet omgjøres til pensjonsutbetalinger i et svært sakte tempo, med økende utbetalinger desto eldre man blir. Lever man til forventet levealder vil en vesentlig del av bufferfondet stå igjen, med mindre det har dekket manglende avkastning i utbetalingsperioden. Av gjenstående midler går 50 % til risikoutjevningfondet som inngår i livselskapets egenkapital.

Livselskapene kan imidlertid velge å overføre midler fra bufferfondet til avkastningsresultatet tidligere enn § 5-4 tilsier. Det vil etter vår mening neppe skje før bufferfondet er mer enn tilstrekkelig for den aktuelle fripolisen, det vil si når all risiko for eier er fjernet. Vi må derfor anta at denne muligheten vil bli lite brukt i de nærmeste årene.

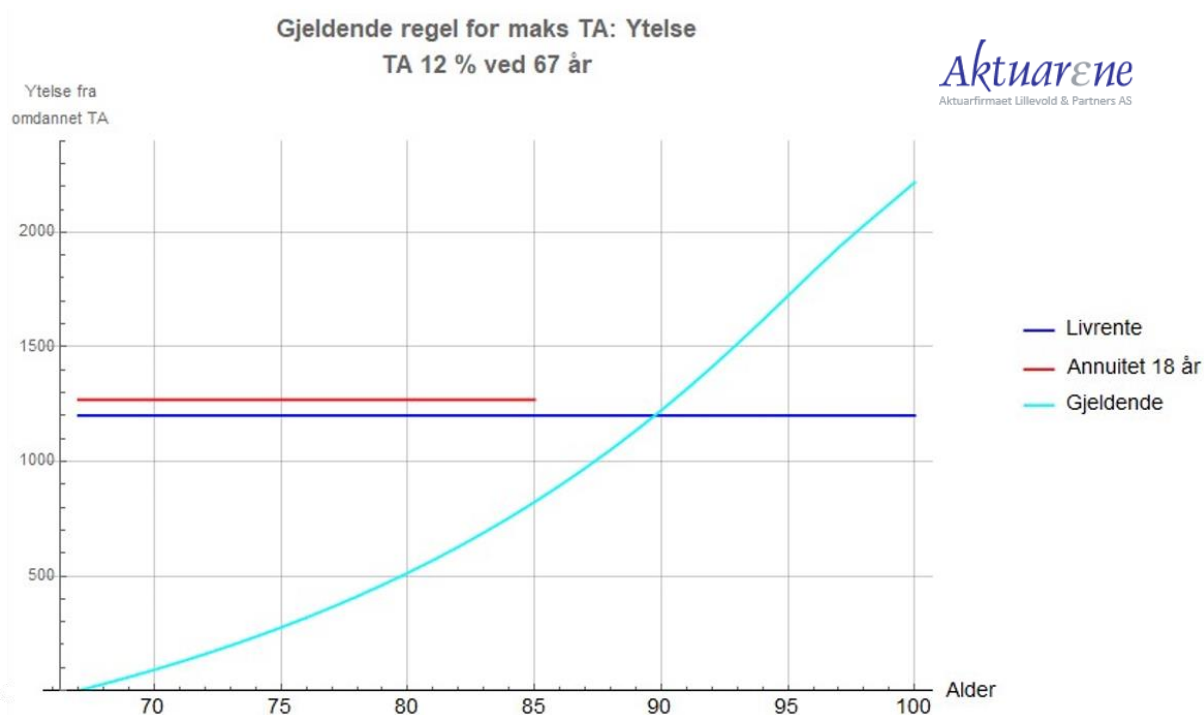
Regelverket for omgjøring av tilleggsavsetninger til økte pensjonsytelser fungerte på en svært uheldig måte for fripoliseinnehaverne. Figuren nedenfor er utarbeidet av aktuar Pål Lillevold, og viser hvordan et gitt beløp kan utbetales til kundene på tre måter:

- Straks omgjøres til en pensjon (livrente)
- Utbetales i like andeler over 18 år (annuitet)
- Omgjøres til økte pensjonsytelser etter § 5-4 (gjeldende regler)

Figuren tar utgangspunkt i tilleggsavsetninger tilsvarende 12 prosent av premiereserven ved 67 år.

Merk at siste alternativ er regnet ut med 4 % rente. Hvis en benytter 0,5 % rente, slik Storebrand gjør, vil alle beløp reduseres med 1/3.

Til forskjell fra avsetninger til premiereserven, var tilleggsavsetningene en betinget overskuddstildeling til kundene. Det betyr at avsetningene kan trekkes tilbake til dekning av manglende avkastning frem til utbetaling skal skje. Bortsett fra det, skulle tilleggsavsetningene behandles som premiereserven. Det fremgår av Banklovkommisjonens og Finansdepartementets beskrivelse av tilleggsavsetninger som ble gitt i forbindelse med siste utvidelse av taket på tilleggsavsetninger i 2011. I høringsnotatet sto dette:

«For arbeidstakere som har fratrudd med fripolise, vil virkningen være at fripolisen tilføres mindre overskudd, men til gjengjeld øker tilleggsavsetningene tilordnet fripolisen. Dette vil i seg selv ikke få vesentlig betydning for fripoliseinnehaverens pensjonsrettigheter. Akkumulerte tilleggsavsetninger tilknyttet fripolisen vil tas i betraktning ved beregning av årlig pensjon og således øke pensjonsytelsene ved uttak av pensjon på samme måte som overskudd tilført premiereserven (forskrift til forsikringsloven (livsforsikring) § 5-4).»

§ 5-4 har imidlertid en helt annen virkning enn det som er forutsatt i høringsnotatet. Dette er forskjellen mellom premiereserver og tilleggsavsetninger når en benytter reglene i § 5-4:

Fra premiereserven utbetales hvert år den avtalte pensjonsytelsen. For en 67-åring med 4 % beregningsrente vil utbetalingen utgjøre om lag 7 % av premiereserven. For en 80 åring vil utbetalingen utgjøre om lag 10 % av premiereserven.

Samtidig vil premiereserven tilføres garantert avkastning og dødelighetsarv, samt eventuelt avkastningsoverskudd. Videre blir det trukket honorar til livselskapet. Saldoen på premiereserven faller derfor ikke like mye som det som blir utbetalt, men med rundt 2,8 % for en på 67 år, og 4,4 % ved 80 år (hentet fra kontoutskrifter som vi har tilgang til).

Reglene for tilleggsavsetninger i § 5-4 har ført til at det ikke er 7 % eller 10 % som blir utbetalt. I stedet frigjøres 2,8 % og 4,4 %. Disse pengene blir heller ikke utbetalt, men benyttes som premie for en tilleggsytelse. I Storebrand vil derfor en 67-åring se at 2,8 % blir til en årlig ytelse på 0,17 % av tilleggsavsetningen, og 4,4 % blir til en årlig ytelse på 0,4 % av tilleggsavsetningen.

Det er denne mekanismen som gir den kraftige forsinkelsen i utbetaling av kundenes overskuddsandel som Pål Lillevolds figur illustrerer.

Det er nødvendig å finne nye regler som sørger for at bufferkapitalen faktisk blir utbetalt til fripolisekunder i livselskaper. I stedet for vårt tidligere forslag vil vi derfor foreslå en hovedregel som er bedre i overensstemmelse med det Banklovkommissjonen skrev i høringsnotatet fra 2011:

Det skal hvert år utbetales en andel av bufferkontoen tilsvarende den prosentvise utbetalingen av premiereserven i løpet av året.

Det vil kunne innvendes at bufferkontoen ikke får tilført garantert avkastning og dødelighetsarv på samme måte som premiereserven. Det er likevel slik at bufferkontoen hvert år gir en avkastning på linje med premiereserven. Livselskapene har imidlertid begynt å praktisere at denne avkastningen ikke tilføres tilleggsavsetningen, men føres sammen med avkastningen på premiereserven. Videre kunne bufferkontoen fått tilført sin andel av frigjorte bufferkontoer fordelt på samme måte som dødelighetsarven. Her har imidlertid Finanstilsynet bestemt at disse pengene behandles som risikooverskudd.

Etter Pensjonistforbundets mening bør bufferfondet behandles etter de samme prinsippene som premiereserven. Vi foreslår derfor følgende regler for bufferfond:

1. Fra det tidspunkt pensjonsutbetalingene starter, skal det hvert år utbetales et beløp til fripoliseinnehaveren som skal utgjøre samme prosent av bufferfondet som dette årets pensjonsytelse er i forhold til premiereserven. Fra dette beløpet trekkes inntil 20 % til livsforsikringsselskapet.
2. Bufferkontoen tilføres hvert år avkastning av fondet.

3. Bufferkontoen tilføres hvert år en andel av andre forsikringstakeres bufferkontoer som er blitt frigjort ved død. Andelene fordeles på øvrige pensjonisters fripoliser.

Etter Pensjonistforbundets mening er det flere fordeler ved å behandle bufferfondet på denne måten:

- Både fripoliseinnehaverne og livselskapet får tilnærmet de samme utbetalingene som om hele overskuddet straks var ført til premiereserven.
- Bufferkontoen vil stå i omtrent samme forhold til premiereserven gjennom hele avtalens løpetid.
- Det er ikke behov for egne regler for nedtrapping av bufferkontoene.
- Livselskapene får etter hvert 20 % av ubenyttede bufferkontoer som inntekt, i stedet for å måtte føre 50 % til risikoutjevningssfondet. (Selv om risikoutjevningssfondet inngår i egenkapitalen, mener Finans Norge at dette ikke er inntekt for livselskapet).

Vedlegg: Pensjonistforbundets reviderte forslag til regler for bufferfond

1. Regler for bruk av bufferfondet:

- *Fra det tidspunkt pensjonsutbetalingene starter, skal det hvert år utbetales et beløp til fripoliseinnehaveren som skal utgjøre samme prosent av bufferfondet som dette årets pensjonsytelse er i forhold til premiereserven.*
- Frem til fripoliseinnehaveren er 67 år kan pensjonsleverandøren benytte midler fra bufferfondet til å øke pensjonsytelsene. Beregning av pensjonsytelsene skal skje med fripolisens avtalte beregningsrente.
- Midler som oppløses fra bufferfondet etter at fripoliseinnehaveren har fylt 67 år, skal ikke omgjøres til økt livsvarig pensjon, men utbetales til fripoliseinnehaveren som bonus.
- Hvis det står igjen midler på fripolisens bufferfond når fripoliseinnehaveren dør, skal midlene disponeres slik:
 - Hvis avtalen har etterlattedekning og det er gjenværende ektefelle eller barn, skal bufferkapitalen videreføres på forsikringsavtalen.
 - Hvis ikke det er tilfelle, skal midlene fordeles på bufferfondene til de øvrige fripolisene som tilhører personer som er 67 år eller eldre, i forhold til polisenes premiereserve.
- ~~Grensene for bufferfondets størrelse gjelder ikke hvis fripoliseinnehaveren har fått oppregulert sine pensjonsytelser med minst 75 prosent av økningen i G i gjennomsnitt de siste fem årene.~~
- *Avkastning av midlene i bufferfondet skal hvert år tillegges bufferfondet.*

2. Godtgjørelse til livselskapet

- Livselskapet kan inntektsføre inntil 20 % av avkastningsoverskudd som går til økte pensjonsytelser og inntil 20 % av bufferkapital som benyttes til økte pensjonsytelser før 67 år. Livselskapet kan også inntektsføre inntil 20 % av bonus som utbetales etter 67 år.
- Livselskapet skal ikke ha noen andel av ubenyttede bufferfond som overføres til andre kontrakter. (Forklaring: Disse midlene vil omgjøres til økt pensjon eller bonus senere, som gir grunnlag for inntekt til livselskapet).
- Livselskapet kan ikke belaste fripolisene med andre honorarer for kapitalforvaltning eller administrasjon enn de som inngikk i premieberegningssgrunnlaget da arbeidsgiveren tegnet pensjonsforsikring for sine ansatte.

3. Økt valgfrihet for kundene

- Fripoliseinnehavere som ønsker det, kan endre utbetalingstiden fra livsvarig alderspensjon til en opphørende ytelse, også etter at utbetalingen har startet. Denne rettigheten gjelder frem til fylte 75 år.
- Fripoliseinnehavere som ønsker det, kan flytte den delen av fripolisen som gjelder alderspensjon til egen pensjonskonto med investeringsvalg (det vil si en ordinær innskuddspensjon).